

Rättsenheten

Finansdepartementet

Angående betänkandet Staten och betalningarna (SOU 2023:16)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande och vill framföra följande synpunkter.

6.5.4 Krav på särskild prövning och dokumentation innan uppsägning av betalkonto med grundläggande funktioner

Enligt utredningens förslag till ny lydelse av 4 a kap. 9 § lagen (2010:751) om betaltjänster (2010:751) (betaltjänstlagen) ska en konsument, vars tjänster eller funktioner kopplade till ett betalkonto har begränsats, underrättas om detta. En sådan begränsning kommer endast att tillåtas vid misstanke om penningtvätt och finansiering av terrorism, och kreditinstitutet eller filialen kommer att vara förhindrad att ange skälen till varför begränsningen har gjorts.

Ekobrottsmyndigheten vill väcka frågan om inte underrättelsen i sig kommer att innebära ett indirekt röjande i strid med 4 kap. 9 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) för en person med kunskap om att lagstiftningen bara tillåter begränsningen vid misstanke om penningtvätt och finansiering av terrorism. Liknande betänkligheter om indirekt röjande i strid med penningtvättslagen kan finnas med den gällande bestämmelsen i 4 a kap. 9 § betalningstjänstlagen som föreskriver att skälen för uppsägningen ska framgå av en underrättelse om uppsägning av ett konto, om det är möjligt. Utifrån premissen att mottagaren av en sådan underrättelse känner till regelverket, torde avsaknaden av skäl innebära ett indirekt röjande av att uppsägningen skett på grund av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

11.9.3 Kassaregisterbestämmelserna och betalning i händelse av kris eller höjd beredskap

Ekobrottsmyndigheten ställer sig generellt sett positiv till införande av regler som möjliggör kontanta betalningar, om de krävs för att upprätthålla en god krisberedskap och framstår som proportionerliga utifrån riskerna för att de utnyttjas av kriminella för att omsätta och tvätta kontanta brottsvinster. Förslaget att utsträcka bemyndigandet i 39 kap. 10 § skatteförfarandelagen (2011:1244) till att även avse möjligheten för Skatteverket att besluta

om undantag från skyldigheter som gäller kassaregister i händelse av en fredstida krissituation eller höjd beredskap bedöms stärka Sveriges krisberedskap i en omfattning som står väl i proportion till risken för att ett sådant undantag utnyttjas av kriminella. Myndigheten tillstyrker därför förslaget i denna del.

13.8.4 Skyldighet för myndigheter och vissa privata aktörer att ta emot kontant betalning

Ekobrottsmyndigheten förordar i första hand att myndigheter inte ska vara skyldiga att ta emot kontanter, oavsett om betalningarna avser skatter, avgifter eller annat. Undantag från detta bör förbehållas sådana situationer där elektroniska betalningar inte kan göras. I den utsträckning som det enligt rådande rättspraxis finns en skyldighet för myndigheter att ta emot kontant betalning av avgifter tillstyrks att den föreslagna beloppsbegränsningen om 0,25 prisbasbelopp införs.

13.8.5 Skatt ska kunna betalas med fysiska betalningsmedel utgivna av Riksbanken upp till ett visst belopp

Den ökade organiserade systemhotande brottsligheten i Sverige drivs huvudsakligen av ekonomiska motiv och genererar ofta stora brottsvinster i form av kontanter. Kriminella aktörer har ofta ett intresse av att tvätta och omsätta brottsvinster i de legala systemen. Starka skäl talar därför mot att införa bestämmelser som ökar möjligheterna att omsätta och tvätta illegalt åtkomna kontanter. En reglering som ökar möjligheterna att göra kontanta betalningar bör förutsätta att de är nödvändiga för att tillgodose tungt vägande och omsorgsfullt utredda samhällsbehov.

Förutom förslagen till utsträckt bemyndigande i skatteförfarandelagen och skyldigheten att ta emot kontanta betalningar för läkemedel som omfattas av högkostnadsskyddet, avstyrker Ekobrottsmyndigheten de förslag som leder till en ökad kontanthantering, eftersom behovet av de nya bestämmelserna samt konsekvenserna för brottsligheten inte är tillräckligt belysta i betänkandet.

Ekobrottsmyndigheten vill även erinra om att den föreslagna beloppsbegränsningen för kontant inbetalning av skatter kan kringgåas genom att det görs ett flertal kontanta inbetalningar. På det sättet kan olagligt åtkomna kontanter tvättas på svenska skattekonton.

Omfattningen av skattskyldiga som underlåter att reglera sina skatteskulder på grund av att betalning med lagligt åtkomna kontanter inte tillåts, torde vara begränsad. Betänkandet saknar en fördjupad utredning som visar att det finns ett verkligt behov av att betala skatter med lagligt åtkomna kontanter. Med hänsyn till riskerna för att regleringen utnyttjas för penningtvätt, kan det ifrågasättas om det ska införas en rätt att betala skatter kontant. Denna bedömning gäller särskilt förslaget till ändring i kupongskattelagen (1970:624), eftersom det är ytterst osannolikt att den som är skyldig att betala källskatt på aktieutdelningar saknar ett bankkonto med grundläggande betalningsfunktioner.

Införandet av begränsningar i möjligheterna att genomföra kontanta betalningar vid andra typer av transaktioner skulle kunna medföra vissa fördelar ur ett brottsförebyggande, men även ett brottsutredande perspektiv. Den typ av beloppsbegränsning för kontanta betalningar som föreslås i betänkandet skulle även kunna tillämpas gentemot privata aktörer när det gäller större kontanta summor. Vikten av att denna fråga belyses har betonats i betänkandet Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SOU 2016:8) som en del av det framtida arbetet för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Av de skäl som framgår där instämmer Ekobrottsmyndigheten i att frågan skulle behöva utredas.

13.8.7 Läkemedel som omfattas av högkostnadsskyddet ska kunna betalas med sedlar och mynt
Riskerna för att den föreslagna skyldigheten att ta emot kontanta betalningar av förskrivna läkemedel och varor inom högkostnadsskyddet om 2 600 kr utnyttjas av kriminella torde inte vara så stora att de överväger nyttan för de konsumenter som kan antas ha önskemål om att även fortsättningsvis betala sådana läkemedel kontant. Detta förslag lämnas därför utan erinran.

19.3.8 Kapitel 13

Utredningen har i första hand identifierat äldre, nyanlända och personer med funktionsnedsättningar som grupper som av olika skäl inte kan eller vill, t.ex. av anonymitetsskäl, betala med digitala betalningsmedel. Enligt Ekobrottsmyndigheten finns det risk för att det i första hand är kriminella med kontanta brottsvinster som har nytta av en

sådan anonymitet. Myndigheten anser att denna problematik inte har blivit tillräckligt belyst i betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Monica Rodrigo. I ärendets slutliga handläggning har rättschefen Gabriella Loman deltagit. Verksjuristen Johan Dibb har varit föredragande.

Monica Rodrigo

Johan Dibb

Expedition till
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia
ju.da@regeringskansliet.se